

Straatpastoraat

Omzien naar dak-en thuisloze mensen in Utrecht

Jaarverslag Straatpastoraat Utrecht 2023

Inleiding

Het jaar 2023 was voor het Straatpastoraat Utrecht een memorabel jaar. Waar we al enkele jaren bezig waren met verkennen van de mogelijkheden een zelfstandige stichting te worden en in 2022 hiermee een begin was gemaakt, was in oktober 2023 alles rond en werden we een zelfstandige Stichting Straatpastoraat Utrecht – met deels nieuwe bestuurders, uit andere kerken dan de Jeruzalemkerk. Formeel kon deze status met terugwerkende kracht op 12 april ingaan.

Ook qua activiteiten-aanbod was het een bijzonder jaar. Niet alleen hebben we de Dom-vieringen weer opgepakt – en nu 12x per jaar i.p.v. 5x per jaar – maar ook startten we met een nieuwe activiteit, met weer een andere kerk samen: de Nieuwe Kerk.

Op beide vlakken was er dus duidelijk sprake van draagvlakverbreding.

Hieronder beschrijven straatpastor Wieke de Wolff en coördinator Liesbeth Timmers wat er dit jaar speelde bij en rond het Straatpastoraat Utrecht.

Deel 1 – Vaste Werkzaamheden

Straatpastor Wieke de Wolff

Hostel De Hoek

Elke week ben ik één dagdeel in hostel De Hoek, een domus+ voorziening van het Leger des Heils voor 26 personen. Ik leef mee met bewoners – ze kunnen met me praten over wat hen bezig houdt.

In het hostel wonen mensen met een verslaving (aan drugs en/of alcohol). Een groot deel van de bewoners heeft een licht verstandelijke beperking. Ook kampen veel bewoners met psychische problematiek. Elke bewoner heeft een persoonlijk begeleider van het Leger des Heils. Daarnaast hebben veel bewoners nog andere begeleiding van bv een verslavingsarts of van Altrecht.

In het hostel mogen mensen in hun kamer middelen gebruiken. Er mag niet gedeald worden – in de praktijk fungeren sommige bewoners als dealers, dit wordt oogluikend toegestaan.

Bewoners mogen bezoek ontvangen – bezoek moet zich wel eerst melden bij de begeleiding.

De bewoners worden gestimuleerd om een dagbesteding te hebben. Er is een activeringscoach (tevens contactpersoon pastoraat). Mensen kunnen werken bij werkvoorzieningen van het Leger des Heils (in een 2^e hands kledingwinkel annex fietsenwerkplaats, in de houtbewerking, in het groen enz). Ook kunnen mensen klusjes in en om het hostel doen. Ze ontvangen hiervoor een kleine vergoeding.

Meestal ben ik aanwezig bij de lunch en bij de schilderactiviteit. Verder bezoek ik zoveel mogelijk bewoners die in het ziekenhuis liggen. Met Pasen en met Kerst verzorg ik samen met de contactpersoon pastoraat een Paaslunch en een Kerstlunch.

Bij overlijden van een bewoner kan ik betrokken worden bij de uitvaart.

De Paaslunch en de Kerstlunch werden goed bezocht. Deze lunches zijn één van de weinige gelegenheden waarbij bewoners en begeleiding samen rond de tafel zitten. Met Kerst was er een muzikante uit de Jeruzalem die het zingen met gitaarspel begeleidde. Dit werd enthousiast ontvangen.

Inloop Jacobikerk

Elke maandagochtend (dit jaar óók in de zomermaanden), met uitzondering van feestdagen is er van 9.30 – 11.30 (tot 11.30 kunnen mensen binnenkomen – tot uiterlijk 12.00 kunnen ze binnen blijven) een inloop voor mensen die dak- en/of thuisloos zijn of zijn geweest. Er is koffie en thee met iets lekkers – om 11.00 uur is er een warme brunch met zoveel mogelijk verse produkten.

Er zijn meestal drie pastores (waarvan 2 vrijwillige pastores) aanwezig bij de inloop, een coördinator en een achttal vrijwilligers, waarvan één ervaringsdeskundige. Een tweede ervaringsdeskundige is een deel van het jaar aanwezig geweest – hij is echter al enige maanden uitgevallen – we houden contact met hem.

Bezoekers kunnen bij de inloop tot rust komen en op verhaal komen, hun lief en leed delen. We kunnen met hen meedenken en als ze daar prijs op stellen met of voor hen bidden. Eventueel kunnen we hen verwijzen.

Bezoekers komen ook met concrete verzoeken: om kleding, jassen, schoenen, een slaapzak. We hebben een kleine voorraad kleding, schoenen en slaapzakken. Andere verzoeken betreffen beltegoed, reisgeld en boodschappengeld. We kunnen incidenteel helpen – in principe tot €25,- uitzonderingen daargelaten. Als het om grotere bedragen gaat kunnen we meedenken of doorverwijzen. Soms ontvangen we een (particuliere) gift t.b.v. de vrienden van de straat. Die gebruiken we dan als noodfonds voor grotere, eenmalige uitgaven. Dat is een extraatje in de bestedingsmogelijkheden t.b.v. de mensen voor wie we er zijn. We gaan daar zorgvuldig mee om, want op = op.

Aan het eind van de herfst organiseren we een winterkledingmarkt, aan het eind van het voorjaar een zomerkledingmarkt.

De inloop is ook een plek waar mensen elkaar treffen – sommigen spreken er met elkaar af. Er is sprake van een soort gemeenschap van vaste bezoekers – sommigen van hen komen ook naar andere activiteiten van het Straatpastoraat.

Voor nieuwkomers is het een plek waar ze zich veilig kunnen (gaan) voelen. We horen van een aantal bezoekers dat ze de opvangvoorziening waar ze verblijven als onrustig en onveilig ervaren. Voor hen fungeert de inloop ook als een soort toevluchtsoord – hier kunnen ze hun frustraties delen en stoom afblazen, waardoor ze het beter kunnen volhouden op de plek waar ze verblijven.

In 2023 hadden we een vaste kern van 15-20 bezoekers. Daar omheen zijn er bezoekers die geregeld komen, maar niet elke week – ongeveer een tiental per week. Er zijn in totaal ongeveer 30 mensen die we geregeld zien. Verder zijn er per jaar ongeveer 20 à 30 passanten – mensen die een tijdje of een keer komen en daarna niet meer of een tijd niet meer. Soms zien we na jaren iemand terug.

De meeste bezoekers voelen zich welkom en veilig bij de inloop. Het vrijblijvende karakter en de aandacht wanneer daar behoefte aan is wordt gewaardeerd – evenals de praktische hulp.

Ook het team ervaart de inloop als goede plek – vrijwilligers missen het als ze wegens omstandigheden niet kunnen komen. We hebben een 'inlooppappgroep' voor het team van de inloop – via deze groep leven we met elkaar mee.

Herstart

Het Straatpastoraat werkt samen met Herstart aan de Nieuwegracht 92. Dit is een dagopvang voor mensen die dak- en/of thuisloos zijn. Ze noemen zichzelf ook wel de voordeur. Als je nieuw bent op straat word je hier naartoe verwezen. Naast de dagopvang (open van 10.00 – 18.00 uur) zijn er 15 instroombedden. Herstart biedt herstelgerichte zorg en activiteiten – het is een samenwerkingsverband van tien organisaties: Stadsteam Backup, Barka (organisatie die mensen uit Midden- en Oost-Europa ondersteunt), Sociaal Medische Zorg, Veldwerk, Jellinek (verslavingszorg), Wij 3.0, Tussenvoorziening, 50/50, Straatnieuws, NL cares, Belle en het Leger des Heils.

Inlopers kunnen brood, thee en soep krijgen (allemaal gratis), en voor een klein bedrag koffie en broodbeleg. Er zijn spreekuren van verpleegkundigen en een arts, van maatschappelijk werk en van Barka. Ook zijn er werkcoaches die mensen kunnen begeleiden naar werk, al dan niet 'beschermd'.

Verder is er elke dinsdagochtend een gesprekstafel onder begeleiding van een pastor of geestelijk verzorger of een vrijwilliger, met ondersteuning van een 2^e vrijwilliger.

Binnen Herstart wordt gewerkt volgens de presentiebenadering.

Het Straatpastoraat participeert in de begeleiding van de gesprekstafel. Geregeld nodigen we deelnemers uit voor de inloop in de Jacobikerkerk.

Herstart wordt beheerd door het Leger des Heils. Het Leger had in 2023 een geestelijk verzorger op locatie – wanneer zij er niet kon zijn kwam ik zo mogelijk op donderdagmiddag naar Herstart.

Bezoekwerk en afspraken

Een deel van onze tijd besteden collega Jan Bernard en ik aan bezoekwerk en afspraken. Jan Bernard heeft een aantal vaste contacten met wie hij geregeld afspreekt. Ik bezoek mensen die in het ziekenhuis liggen, mensen die opgenomen zijn bij Altrecht, mensen die in een instelling verblijven of beschermd wonen, mensen die na een periode van dakloosheid een kamer hebben gekregen en mensen die al een tijdje onder dak zijn maar nog behoefte hebben aan contact.

Met mensen die dakloos zijn spreken we af in de stad – op een terras of in het café van de Domkerk. Ook mensen die liever op neutraal terrein afspreken ontmoeten we buiten of in het Domcafé.

Voor veel mensen is wonen na een periode van dakloosheid een uitdaging. Financiën zijn vaak een bron van spanning. Als je een adres hebt, weten schuldeisers je te vinden. Van veel mensen wordt hun geld beheerd. Deze bewindvoering kan problemen opleveren. Niet alle bewindvoerders doen hun werk even goed – soms worden rekeningen niet of niet op tijd betaald. Inzage in de eigen financiën is regelmatig niet goed geregeld door de bewindvoerende instantie.

Veel mensen zitten in de schuldsanering en kunnen nauwelijks rondkomen.

Daarbij worden mensen teruggeworpen op zichzelf. In de periode van dakloosheid zijn ze veel onder de mensen. Als ze op zichzelf wonen zijn ze alleen en kunnen de muren op hen afkomen.

Veel mensen lukt het niet goed om een sociaal netwerk op te bouwen. Contact met familie is vaak problematisch, mensen die men kent van straat wil men niet altijd over de vloer.

Blijft over het contact met hulpverleners, contact met het Straatpastoraat en contact met inlooplekken in de stad.

We proberen mensen te verbinden met derden – een kerkelijke gemeente, een inloop in de buurt – maar dit lukt lang niet altijd. Als het mogelijk is trekken we ons geleidelijk aan terug. Als het mensen niet of nauwelijks lukt een sociaal netwerk op te bouwen houden we contact voor zover men daar prijs op stelt.

Maaltijdvieringen (Tafel van 12)

Iedere eerste woensdag van de maand (m.u.v. juli en augustus) houden we een maaltijdviering in de gemeenschapsruimte van de Doopsgezinde kerk. Hierbij is ook een afgevaardigde van de Doopsgezinde kerk aanwezig. We tafelen aan een feestelijk gedekte tafel en genieten van een driegangenmenu, klaargemaakt door één van onze vaste koks of kokkinnen met hulp van vrijwilligers (de koks zijn overig ook vrijwilligers). Gemiddeld zitten we met rond de 20 personen aan tafel – 14 vrienden van de straat en 7 mensen van ons team van de Tafel (de kok en helpers, tafeldekkers en pastores; de pastores helpen ook met klaarzetten en dekken, en ontvangen vanaf 17.00 de gasten). Er is een tafelliturgie: we bidden samen voor het eten, tijdens het eten is er een tafelpraatje (aan de hand van tekst, bv uit de Bijbel, snijden we een thema aan en nodigen mensen uit daarop te reageren) en naar

aanleiding van dit praatje een tafelgesprek – eerst plenair, mogelijk vervolgd in onderling gesprek.

De Tafel is een moment van samenzijn en ontmoeting tussen onze vrienden, vrijwilligers en pastores.

We nodigen mensen persoonlijk uit en vragen hen zich af te melden als ze niet kunnen komen. In de praktijk gebeurt dit niet altijd. Sommige mensen komen niet opdagen, anderen nemen spontaan iemand mee, weer anderen vragen de dag zelf of ze iemand mee kunnen nemen. Uiteindelijk is de tafel meestal goed gevuld – en is er genoeg voor iedereen.

We ervaren het samen tafelen als verrijkend en inspirerend.

Vieringen in de Domkerk

In 2023 zijn de vieringen in de Domkerk weer van start gegaan. In overleg met de diaconaal werker in de Domkerk is besloten om elke maand een viering te houden op de vierde zondag van de maand. We hebben een team samengesteld van zeven personen die liturg en voorganger kunnen zijn bij een viering – de viering wordt steeds begeleid door twee personen (liturg en voorganger). De viering heeft een eenvoudig karakter met veel vaste elementen en vertrouwde liederen. Na de viering is er een maaltijd in het Domcafé klaargemaakt en geserveerd door vrijwilligers. De vrijwilligers eten ook mee. De vierde zondag van december was kerstavond. Dit was een feestelijke viering, die goed bezocht werd. Ook de maaltijd was extra feestelijk. Verschillende bezoekers gaven aan dat het met deze kerstviering voor hen echt kerst geworden was, en dat ze het fijn vonden om op kerstavond zo gezellig samen te zijn.

Samen eten en ontmoeten

Nieuw in 2023 is 'Samen eten en ontmoeten'. Dit is een activiteit in samenwerking met de Nieuwe Kerk. De gemeente van de Nieuwe Kerk heeft de wens met meer verschillende soorten mensen in contact te komen. De diaconaal werker van de Nieuwe Kerk, Wilma en Liesbeth Timmers, coördinator van het Straatpastoraat, hebben in samenspraak een nieuwe activiteit ontwikkeld. Idee is dat mensen uit de kerk, uit de buurt en van de straat samen koken en eten. Voorafgaand aan het eten is er gelegenheid om spelletjes te doen. Tijdens het eten is er ruimte om met elkaar in gesprek te gaan over een thema. Aanleiding voor deze activiteit was de opdracht van een stagiair bij het Straatpastoraat om te bekijken of er behoefte was aan een nieuwe activiteit. In gesprek met hem bedachten we dat een activiteit waarbij samengewerkt wordt met onze vrienden van de straat er nog niet was. Bekend was dat de Nieuwe Kerk graag met anderen dan eigen gemeenteleden in contact wilde komen. Zo kwamen we op het idee deze samenwerking aan te gaan.

In eerste instantie werden er drie maaltijden georganiseerd op een zaterdag. Dit bleek aan te slaan bij betrokkenen. Sinds september 2023 is er elke derde zaterdag van de maand een maaltijd – 16.00 uur inloop, 17.30-19.00 uur maaltijd. Het koken met vrienden van de straat blijkt een uitdaging. Soms helpen er mensen mee, dit lukt niet altijd. Het samen eten gaat goed – er staan tafelgroepjes waaraan 8 personen kunnen zitten. Over het algemeen lukt het, na een periode van wennen, redelijk om met 'gemengde groepjes' te tafelen. Er zijn altijd twee vertegenwoordigers van het Straatpastoraat aanwezig. Vrijwilligers komen uit de Nieuwe Kerk en uit het netwerk van het Straatpastoraat.

De activiteit is ook gericht op ontmoeting en elkaar leren kennen. Aanvankelijk was dit vrij basaal, maar na de pilotperiode van 3 maanden is dit verdiept. Rond het hoofdgerecht is er een creatieve gespreksvorm, met vragen zowel over de mens als het geloofsleven. Dit kwam aftastend op gang maar gaat inmiddels meer vanzelf. Er is een vaste kern van vrienden van de straat, buurtbewoners en mensen van de kerk, met daar omheen bezoekers die af en toe komen. Er komen ook regelmatig nieuwe mensen.

Allerzielen

Elk jaar herdenken we met Allerzielen de vrienden van de straat die overleden zijn in het afgelopen jaar en de jaren daarvoor. We doen dit bij de zogenaamde Levensboom in de tuin van het Catharijneconvent. In deze boom zijn de namen bevestigd van mensen die dak- en/of thuisloos waren in het Utrechtse. We noemen hun namen en steken voor elk van hen een kaarsje aan. In 2023 stond er teveel wind om de kaarsjes aan te steken. We noemden de namen en zetten voor elke persoon die we noemden een kaarsje neer. Aan de aanwezigen vroegen we een kaarsje mee te nemen na afloop en het ergens anders aan te steken. De overgebleven kaarsjes hebben we verdeeld over degenen die betrokken zijn bij de organisatie. Zo hebben alle kaarsjes uiteindelijk gebrand. Een gitarist van het Leger des Heils zorgde voor muzikale omlijsting.

De bijeenkomst was in 2023 goed bezocht – er waren vrienden en bekenden van degenen die we herdachten, werkers van Herstart, mensen uit de kerken (van Omduw, Silo, de Domkerk en de Jacobikerk) en van het team van de inloop, mensen van stichting Goud en werkers van verschillende instellingen voor maatschappelijke opvang. Ook wijkagenten waren aanwezig om te herdenken.

Er was ook pers aanwezig (de Telegraaf) waarmee goed was afgesproken wie er gefotografeerd konden worden, en met wie zij konden spreken.

Na afloop was er een aparte ruimte beschikbaar waar we na konden praten met koffie, thee en wat lekkers – met dank aan het Catharijneconvent. Het was een goed samenzijn.

Deze bijeenkomst wordt georganiseerd met Herstart en een verpleegkundige van volksgezondheid met wie we al lang samenwerken.

Begeleiding Vrijwilligers

Naast Jan Bernard en Diny is een achttal vrijwilligers actief bij de inloop van het Straatpastoraat in de Jacobikerkerk. Elke maandagochtend hebben we een dagopening voor de inloop open gaat. Dit is ook een moment om wel en wee te delen voor wie daar behoefte aan heeft. Na de inloop evalueren we de ochtend en delen we wat er voorgevallen is en wat dit voor ons betekent (wat we delen blijft onder ons, de verhalen van bezoekers zijn veilig). Opening en afsluiting fungeren als bezinnings- en begeleidingsmoment. Verder hecht ik eraan dat mensen het kenbaar maken (bij mij of bij Liesbeth) als ze ergens mee zitten – dan kunnen we dat bespreken – apart of in het team, al naar gelang.

Met Jan Bernard en Diny, die in de praktijk als collega's fungeren, heb ik af en toe apart een gesprek. Met één ervaringsdeskundige spreek ik ook geregeld. De andere ervaringsdeskundige is al een tijdje thuis – met hem houden we als team contact via de appgroep – ook spreek ik hem af en toe apart.

Communicatie buiten de inloop verloopt via de app als het om korte mededelingen gaat, en om meeleven met elkaar, en via de mail als het meer uitgebreide zaken betreft.

Van een teamuitje is het ook in 2023 niet gekomen. Voornemen is wel om dit weer in te voeren.

Bij de Tafel van 12 is het contact met de vrijwilligers 'tussen de bedrijven door' – tijdens het tafeldekken het koken en het opruimen. Het Tafel van 12 team is er al om 16.00 uur, onze gasten komen vanaf 17.00 uur binnendruppelen, en gaan rond 19.00 uur weer huns weegs – er is zo een uur voor de activiteit begint om dingen te bespreken.

Een nabespreking na de Tafel was er vroeger wel maar is er niet meer – het contact tussendoor is genoeg. Praktische zaken worden ook hier besproken via de app.

Begeleiding stagiair

Eind februari 2023 rondde Marciano Viereck, student godsdienst/pastoraal werk bij Fontys zijn tweede stage bij het Straatpastoraat met goed gevolg af. Met hem heb ik geregeld begeleidingsgesprekken gevoerd. Ook is hij betrokken geweest bij het bedenken van een nieuwe activiteit – 'Samen Eten en ontmoeten'. Bij het ontwikkelen hiervan waren ook Liesbeth Timmers en de diaconaal werker van de Nieuwe Kerk nauw betrokken.

Marciano blijft betrokken bij de vieringen van het Straatpastoraat in de Domkerk.

Publiciteit en netwerk

Het Straatpastoraat heeft een website (www.straatpastoraatutrecht.nl) waarop informatie te vinden is over wat het Straatpastoraat is en wat het biedt. De straatpastores stellen zich hierop voor en vertellen wat over hun visie.

Via de website kan contact worden gezocht met hen en met de coördinator..

Het Straatpastoraat wordt ook vermeld in Straatkompas – een gidsje met praktische informatie voor mensen in het Utrechtse die dak- en/of thuisloos zijn. Dit gidsje wordt uitgegeven door Stichting Goud, een belangenbehartigingsorganisatie voor mensen die dak- en/of thuisloos zijn. Voor zover bekend is dit Straatkompas alleen nog digitaal beschikbaar. Op de site van Goud wordt aangegeven dat men voornemens is weer een papieren exemplaar uit te geven.

Een paar keer per jaar verzorgt het Straatpastoraat een stukje in de Jeruzalempost. Ook in PUP (het blad van het Platform Utrechtse Protestanten) verschijnt regelmatig nieuws over de activiteiten van het Straatpastoraat.

Op 22 oktober was er een televisieploeg van Petrus in het land te gast bij een viering van het Straatpastoraat in de Domkerk. Van tevoren is er goed overleg geweest over wie er in beeld kon komen en wie geïnterviewd kon worden. Het item over de viering van het Straatpastoraat is opgenomen in aflevering 25 van zaterdag 11 november 2023 – Utrecht: rijker door te delen. Het andere deel van de uitzending ging over het vieren van St. Maarten in de Domkerk.

In 2023 is de straatpastor twee keer voorgegaan in de Jeruzalemkerk: op Nieuwjaarsdag en op 1 oktober. Ook is ze een keer voorgegaan in de Doopsgezinde Kerk.

Als het wenselijk is hebben we contact met instellingen waar pastoranten verblijven of waarvan zij ondersteuning ontvangen.

Instellingen en organisaties waar we geregeld contact mee hebben zijn Herstart, STIL (Steunpunt Illegalen Utrecht), Omduw (diaconaal verband van binnenstadskerken) en Silo (Kerk met Stip).

Deel 2 – Overige werkzaamheden

Straatpastor Wieke de Wolff

In 2023 hebben we afscheid genomen van 3 regelmatige bezoekers van het Straatpastoraat, en waren we ook betrokken bij hun uitvaart.

Workshop 'Onverwachte Gasten'

Een drietal keer heb ik samen met Floris Bary op uitnodiging een workshop 'Onverwachte gasten' gegeven. Eén keer voor de vrijwilligers betrokken bij 'Kerken kijken' in de Jacobikerk, één keer voor mensen die gastheer/vrouw zijn in Protestantse kerken in Utrecht (kosters, beheerders ed) en één keer voor vrijwilligers die betrokken zijn bij 'Kerken kijken' in andere Utrechtse kerken. In deze workshop besteedden we aandacht aan de vraag hoe om te gaan met 'onverwachte gasten' – in het bijzonder met betrekking tot veiligheid. We bespraken casussen die deelnemers hadden ingebracht – gaven tips en bespraken verschillende vormen van agressie en handreikingen om hier mee om te gaan.

Ook besteedden we aandacht aan het spanningsveld tussen gastvrij zijn en begrenzen.

Tenslotte deelden we een flyer uit met verwijsmogelijkheden.

Deze workshop heb ik een vierde keer alleen gegeven in het team van diaconaal werkers van de PDU.

Lezing voor Utrechtse Uren

In maart heb ik op uitnodiging een kleine lezing over het Straatpastoraat gegeven aan de Theologische Universiteit Utrecht aan de Plompstorengracht. Deze universiteit verzorgt de opleiding voor theologiestudenten uit de toenmalige Gereformeerde kerken vrijgemaakt. De universiteit is nog maar kort geleden naar Utrecht verhuist. Utrechtse Uren fungeert als een soort kennismaking met de stad Utrecht. De lezing over het Straatpastoraat vormde een deel van een tweeluik – het andere deel ging over armoede in Utrecht.

Gebed, bezinning, bijlezen, professionalisering

Gebed

Het Straatpastoraat is als het ware 'ingebed' in gebed.

Voordat de deur van de inloop op maandagmorgen open gaat hebben we met het team een klein ochtendgebed: we steken een kaars aan, lezen een tekst of zingen een lied en bidden samen. Voor de brunch bidden we samen met onze gasten het Onze Vader. Ook ronden we, nadat onze gasten weer op weg zijn gegaan, de inloop na een evaluatie van de ochtend, af met gebed.

Bij de Tafel van 12 openen we met een responsiegebed en sluiten we af met een lied.

Gebed vormt een wezenlijk onderdeel van de Domvieringen. Een smeekgebed, de heilige chaos (bidden door in beweging te komen – tijdens de heilige chaos is er ook ruimte voor een persoonlijk gebed met de aanwezige voorgangers), en een gebed voor de maaltijd waarmee de viering afgesloten wordt in het Domcafé.

Bij Samen Eten en ontmoeten in de Nieuwe Kerk wordt de maaltijd geopend met een gebed.

Bezinning

Bezinning is er voorafgaand aan de inloop en bij het afronden ervan. Ook 'tussen de bedrijven door' is er sprake van bezinning: in de gesprekjes met vrijwilligers, in het napraten met deze en gene.

Met Jan Bernard en Diny spreek ik af en toe af om te bespreken hoe we ons verhouden tot het werk.

Ook thuis en onderweg doe ik 'hoofdwerk'.

Bij intervisie met collega's uit Amersfoort (drie à vier keer per jaar) bezinnen we ons op wat des pastors is en op ons functioneren.

Bijlezen

Dit jaar lazen we met de leesgroep van Utrechtse collega's 'De geschiedenis van mijn gekte' van Elyn Saks, een boek over leven met schizofrenie. Dit was de laatste keer dat ik met deze leesgroep een boek las – helaas heb ik niet genoeg tijd om met deze groep door te gaan.

In het kader van een leesgroep in Amersfoort las ik 'De verre voortijd' van Sebastian Barry, over de impact van seksueel misbruik.

Verder lees ik PUP (het blad van Platform van Utrechtse Protestanten) en relevante artikelen en info op websites die betrekking hebben op het werk.

Professionalisering

Het leernetwerk 'Geestelijke Verzorging buiten de muren' liep door in 2023. Door middel van het bespreken van casussen proberen we met een aantal straatpastores onder begeleiding van een universitair docent van Tilburg University op te diepen wat een straatpastor 'doet' in het contact, en welke impact dit heeft.

Uiteindelijk zal er een samenvatting komen van de bevindingen en zal één en ander uitmonden in een artikel.

Wat mij betreft

2023 was een mooi en intensief jaar – vooral vanwege het aantal uitvaarten waar we als Straatpastoraat bij betrokken waren. Het (mee) vorm geven aan een uitvaart vraagt tijd en zorgvuldigheid. Het is ook mooi om te doen – een afscheid kan mensen bij elkaar brengen en verbinden – zo hebben we dat bij de uitvaarten en de herdenkingsbijeenkomst in 2023 ervaren.

De samenwerking tussen pastores en coördinator is goed – we weten elkaar te vinden. Ook met het team van vrijwilligers is de samenwerking goed. We vinden elkaar in het zoeken naar het zo goed mogelijk samenzijn met onze vrienden van de straat.

Het optrekken met mensen die we kennen van de straat vraagt trouw, flexibiliteit, humor en vergevingsgezindheid en veel afstemmen. Samen kunnen we dit doen – als collega's, team, met de steun van de Jeruzalemkerk, het bestuur van de kersverse stichting, de Jacobikerk, Domkerk, Doopsgezinde kerk en Silo. Ook de samenwerking met organisaties als Omduw, Stil, Goud, Herstart en het Leger des Heils helpt ons om vol te houden.

Wekelijks bidden we om zegen, om tot zegen te kunnen zijn, en die zegen ervaren we te midden van de weerbarstige praktijk in het optrekken met onze vrienden van de straat.

Deel 3 – Context, ontwikkelingen, wensen

Straatpastor Wieke de Wolff & coördinator Liesbeth Timmers

De straatpastores hebben zo'n 36 à 39 uur per week te besteden – Wieke de Wolff 20, Jan Bernard Struik 10 à 12 en Diny Wolters 6 à 7 uur. Liesbeth Timmers is rond de 6 uur per week actief als coördinator van het Straatpastoraat.

Bij de inloop in de Jacobikerk hebben we naast de pastores een team van 8 vrijwilligers waarvan 1 ervaringsdeskundige. Daarbij is er een vrijwilliger die geregeld wat later op de ochtend aanhaakt. Qua aantal is dit genoeg. Een viertal vrijwilligers is echter op leeftijd. Om de continuïteit te borgen zou het goed zijn als er een jongere vrijwilliger mee zou kunnen gaan draaien – evt om de week. In 2023 is er een studente bij gekomen als vrijwilliger bij de inloop. Tussen kerst en oudejaarsdag heeft zij bij de inloop in de Jacobikerk met 4 medestudenten een overheerlijke warme lunch verzorgd.

Bij de Tafel van 12 zijn er naast de pastores 4 à 5 vrijwilligers actief. Er is ruimte voor een reserve kok.

Bij de vieringen van de Domkerk zijn er naast de pastores 4 vrijwilligers beschikbaar als voorganger en/of liturg. Daarnaast zijn er een aantal vrijwilligers van de Domkerk bij de vieringen aanwezig. Voor de maaltijd na de viering is er een team van vrijwilligers – voor 2023 was dit aantal wat krap. Op het moment van schrijven (maart 2024) zijn er een aantal nieuwe vrijwilligers aangehaakt.

Bij Samen Eten en ontmoeten zijn steeds twee vertegenwoordigers van het Straatpastoraat aanwezig (dit kunnen de coördinator, pastores en vrijwilligers zijn). De overige vrijwilligers komen uit de Nieuwe Kerk.

In het kader van verbinding tussen dak- en/of thuisloze mensen en mensen met een dak en thuis was er in december een gezamenlijke maaltijd van vrienden van de straat en een team van de Rabobank, dit op uitnodiging van de Rabobank.

PDU

De straatpastor maakt geen deel meer uit van het team van de PDU (Protestantse Diaconie Utrecht). Wel wordt zij uitgenodigd voor het teamoverleg. Daar probeert ze zo mogelijk bij aanwezig te zijn.

Diaconaal Netwerk Utrecht

Het Straatpastoraat Utrecht participeert in het Diaconaal Netwerk Utrecht. Door dit netwerk georganiseerde bijeenkomsten zijn door ons bezocht.

Netwerk DAK

Straatpastoraat Utrecht maakt deel uit van netwerk DAK (Door Aandacht Kracht). Dit netwerk is een samenvoeging van het LOND (Landelijk Overleg Drugs- en Straatpastores), Urban Mission en het inloop centra beraad (ICB)). Het netwerk organiseert jaarlijks een netwerkdag voor aangesloten organisaties. Op de netwerkdag van 2023 was het Straatpastoraat Utrecht goed vertegenwoordigd: coördinator, pastores en vrijwilligers. Daarnaast organiseert het LOND twee keer per jaar een ontmoetingsdag – waarvan één op locatie. Bij de ontmoetingsdagen van het LOND probeert de straatpastor zoveel mogelijk aanwezig te zijn.

Fonds Franciscus

Ook in 2023 ontving Straatpastoraat Utrecht subsidie van Kansfonds – Fonds Franciscus. In het inhoudelijke programma deden we mee in de groep Organisatie-inrichting. Dit heeft veel gebracht. Nu we bezig waren van een werkgroep van de Jeruzalemkerk over te gaan naar een zelfstandige stichting waren er tal van onderwerpen om over na te denken op het gebied van organisatie-inrichting. In een viertal bijeenkomsten wisselden we uit met inloophuizen in enigszins vergelijkbare constructies (fusie resp. koepelbestuur met lokale besturen) en kregen dingen aangereikt. We waren aanwezig met de coördinator en een bestuurder.

Gemeente Utrecht

Vanaf april 2020 is de nachtopvang in Utrecht (NOIZ en Sleep Inn) veranderd in 24-uurs opvang. De Sleep Inn heet nu Jansveld. Vanaf 1 april 2022 is er ook een 24-uursopvang in de Biltstraat.

Het totaal aantal bedden in de opvang is 174 (Stadsbrug 25, Jansveld 40, NOIZ 45 Stek 15 Biltstraat 49) Als er een KWR (koudweerregeling) van kracht is wordt dit aantal

opgeschaald naar 249 bedden. (Stadsbrug 55, Jansveld 43, NOIZ 46, Stek 16, Biltstraat 49, Zeehaenkade 40).

Normaliter hebben alleen rechthebbenden toegang tot de opvang (mensen met een verblijfsstatus voor NI en met een regiobinding aan de gemeente Utrecht), bij een KWR heeft iedereen recht op opvang zolang die KWR van kracht is.

Beleid gemeente Utrecht ten aanzien van mensen die dak- en/of thuisloos zijn

Voortbordurend op het Plan van Aanpak Maatschappelijke Opvang (2006-2014) werkt de gemeente Utrecht samen met de regio (U16 – stad Utrecht en regiogemeenten – te weten Bunnik, De Bilt, De Ronde Venen, Utrecht, Utrechtse Heuvelrug, Houten, IJsselstein, Lopik, Montfoort, Vijfherenlanden, Woerden, Wijk bij Duurstede, Nieuwegein, Oudewater, Stichtse Vecht en Zeist) aan het terugdringen van dak- en thuisloosheid.

De vier pijlers hiervan zijn:

1. Voorkomen
2. Opvang en hulp voor wie dakloos raakt
3. Maatwerk in de hulpverlening
4. Begeleiding van (ex)daklozen die weer een plek hebben

Verder wil de U16 inzetten op zorg dichterbij inwoners (preventie) en op het zoveel mogelijk zelfstandig wonen met waar nodig begeleiding.

Beleid landelijke overheid

De landelijke overheid wil dakloosheid verder terugdringen met als insteek: Eerst een thuis. In december 2022 werd het Nationale Actieplan Dakloosheid gepresenteerd: Eerst een Thuis (2023-2030) (Het beleid is lang geweest: hulp en zorg bieden en van daaruit toeleiden naar wonen. Nu is het andersom: eerst wonen en van daaruit hulp en zorg bieden). De achterliggende gedachte is dat een verblijf in de opvang mensen vaak geen goed doet. Het hebben van een veilige plek voor zichzelf werkt rustgevend en helend. Vanuit die basis kan dan gewerkt worden aan herstel.

De rijksoverheid heeft hiervoor € 65.000.000,- extra uitgetrokken bovenop de € 385.000.000 die de gemeenten ontvangen voor maatschappelijke opvang.

De zes actielijnen zijn:

1. Versterken bestaanszekerheid: borgen van het bestaansminimum;
2. Preventie: voorkomen dakloosheid is altijd het beste;
3. Wonen Eerst: iedereen een eigen woonplek met ondersteuning op maat;
4. Integraal werken in de uitvoering: regie, snelheid en menselijke maat;
5. Geen beleid zonder ervaringskennis: beleid wordt getoetst en uitgevoerd met mensen met ervaringskennis;
6. Inclusieve aanpak: aandacht voor jongeren, LHBTIQ+ en dakloze EU burgers.

Het rijk heeft Utrecht als centrumgemeente € 22,4 miljoen toegekend om dak- en thuisloosheid in de stad en regio fors terug te dringen. Samen met regiogemeenten, aanbieders, woningcorporaties en kennisinstituten gaat Utrecht aan de slag om te zorgen voor minimaal 200 'Eerst een Thuis' woonplekken. De bredere context is dat de U16 gemeente hebben afgesproken een inhaalslag te maken in het zelfstandig wonen in de wijk van mensen uit de maatschappelijke opvang en beschermd wonen (me de nodige begeleiding). De 200 'Eerst een Thuis' woonplekken vallen binnen deze bredere context.

Perspectief van het Straatpastoraat

Het perspectief van het Straatpastoraat is dat elk mens beelddrager Gods is. Bij het Straatpastoraat proberen we aan te sluiten bij waar iemand zich bevindt – in letterlijke en figuurlijke zin. Waar verblijft iemand? Hoe is iemands positie? Waar bevindt iemand zich in zijn/haar/hun leven? Hoe beleeft de betreffende persoon dit? Daarbij proberen we op zoek te gaan naar wat of wie iemands bestaan zin geeft, uit welke bronnen iemand put, welke hoop, welk verlangen iemand koestert. Ook gaan we op zoek naar wat als goed ervaren wordt in het leven, en waar de kracht van iemand in schuilt.

In theologische termen: we gaan op zoek naar het beeld van God, zoals het in een lied klinkt: 'Delf mijn gezicht op, maak mij mooi'.

Daarnaast richten we ons op het voorwaarden scheppen voor gemeenschapsvorming en verbinding van mensen met en zonder dak – en/of thuis – vanuit het verlangen het leven te delen met in ons achterhoofd de oproep om 'eerst het koninkrijk van God' te zoeken.

'Dat koninkrijk van U, weet U wel, wordt dat nog wat?' Vroeg Gerard Reve zich af in het gedicht Graf te Blauwhuis. Van dat koninkrijk ervaren we sporen in het contact met onze vrienden van de straat.

Wensen

Het Straatpastoraat is inmiddels ondergebracht in een zelfstandige stichting – in het stichtingsbestuur zijn de Nederlandse Gereformeerde kerken (Jeruzalemkerk, Opstandingskerk) en de Protestantse Gemeente Utrecht (PGU) (Jacobikerk, Domkerk) vertegenwoordigd.

Dit is een mooie en hoopvolle ontwikkeling – zo is een breder draagvlak geformaliseerd. Dat het draagvlak mag blijven groeien om mensen die dak- en/of thuisloos zijn nabij te kunnen blijven is een wens.